

Warszawa, 14. 10. 2014 r.

III.7069.1.2014.LN

**Pan
Marek Bucior
Podsekretarz Stanu
w Ministerstwie Pracy
i Polityki Społecznej**

Memorandum Szanowne Ministerze

W związku z pismem z dnia 4 września 2014 r. (sygn. DUS-071-53-CG/14) w sprawie wystąpienia przez Rzecznika Praw Obywatelskich do Naczelnego Sądu Administracyjnego o podjęcie uchwały mającej na celu wyjaśnianie przepisów prawnych, dotyczących uprawnień jakie przysługują organom Państwowej Inspekcji Pracy w zakresie kontroli ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz. 1656 ze zm.) uprzejmie przedstawiam następujące stanowisko.

W uchwale z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt I OPS 4/12, Naczelny Sąd Administracyjny zauważył, że o spełnieniu warunków wymaganych do nabycia prawa do emerytury pomostowej, w tym warunku w postaci okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszącego co najmniej 15 lat (art. 4 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych), rozstrzyga organ rentowy, a w razie wniesienia odwołania sąd powszechny (art. 25 ustawy o emeryturach pomostowych). W ramach tego postępowania ustala się, czy został spełniony przez pracownika warunek wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze przez co najmniej 15 lat. Tak więc to organ rentowy, a w razie sporu i wniesienia odwołania – sąd powszechny, rozstrzyga o tym, czy przez wymagany okres co najmniej 15 lat pracownik wykonywał prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. W tym postępowaniu rozstrzyga się także o tym, czy była to praca w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wykonywana w pełnym wymiarze czasu pracy, w rozumieniu art. 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Prawo do emerytury pomostowej zależy więc od tego, czy pracownik wykonywał prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze przez okres co najmniej 15 lat, a nie od tego czy był umieszczony w ewidencji

pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. O tym, że pracownik spełnia lub nie spełnia ten warunek nabycia prawa do emerytury pomostowej nie może zatem rozstrzygać wpis do ewidencji, o której mowa w art. 41 ust. 4 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych, ani decyzja administracyjna organów Państwowej Inspekcji Pracy wydana na podstawie art. 11a i art. 12 ustawy o Państwowej Inspekcji Pracy. Oznaczałoby to bowiem, że o spełnieniu przez pracownika jednego z warunków nabycia prawa do emerytury pomostowej rozstrzygają organy Państwowej Inspekcji Pracy oraz w razie wniesienia skargi – sądy administracyjne. Nie ulega zaś wątpliwości, że decyzje administracyjne wydawane przez organy Państwowej Inspekcji Pracy w tych sprawach nie są objęte właściwością sądów powszechnych. Przemawia to za stanowiskiem, że prowadzenie ewidencji, o której mowa w art. 41 ust. 4 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych oraz wydawanie decyzji administracyjnych przez organy Państwowej Inspekcji Pracy w sprawach związanych z prowadzeniem tej ewidencji ma służyć jedynie dokumentowaniu tego, że pracownik wykonuje prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Umieszczenie lub nieumieszczenie w ewidencji nie przesądza zaś o tym, że pracownik spełnia lub nie spełnia ten warunek nabycia prawa do emerytury pomostowej. W tym stanie rzeczy umieszczenie lub nieumieszczenie pracownika w ewidencji, o której mowa w art. 41 ust. 4 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych oraz decyzje administracyjne wydane przez organy Państwowej Inspekcji Pracy na podstawie art. 11a ustawy o Państwowej Inspekcji Pracy, a także wyroki sądów administracyjnych wydane na skutek skarg na te decyzje, nie rozstrzygają o tym, że pracodawca (płatnik składek) jest lub nie jest zobowiązany do opłacania składek na Fundusz Emerytur Pomostowych. Umieszczenie w ewidencji, o której mowa w art. 41 ust. 4 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych, wskazuje jedynie, że pracownik wykonuje prace na stanowisku, na którym jest wykonywana praca w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, co nie jest równoznaczne z tym, że za takiego pracownika pracodawca ma obowiązek opłacania składek. Wskazują na to wyraźnie przepisy art. 41 ust. 1 pkt 2 oraz art. 41 ust. 4 pkt 2 i ust. 6, w których jest mowa o pracownikach "za których jest przewidziany obowiązek opłacania składek", a nie pracownikach, za których opłaca się składki. Pracownik, za którego przewidziany jest obowiązek opłacania składek, to pracownik, który wykonuje prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, ale ocena i rozstrzygnięcie w razie sporu, czy za takiego pracownika pracodawca jest obowiązany opłacać składki na Fundusz Emerytur Pomostowych należy do właściwości organów rentowych i sądów powszechnych. Prowadzenie ewidencji, o której mowa w art. 41 ust. 4 pkt 2 oraz centralnego rejestru pracowników, o którym mowa w art. 41 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych, ma ułatwić pobór składek i orzekanie w tych sprawach przez organy rentowe, a nie wyłączyć właściwość organów rentowych w tych sprawach.

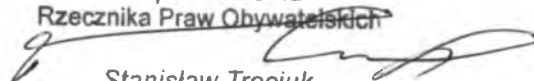
Po wydaniu tej uchwały Rzecznik nie znalazł w orzecznictwie sądów administracyjnych wyroków, wskazujących na odstępstwa od przedstawionego wyżej stanowiska NSA. Z tego względu uprzejmie informuję, że Rzecznik nie stwierdza wystąpienia ustawowych przesłanek w postaci rozbieżności w orzecznictwie, dających podstawę do wystąpienia do NSA z wnioskiem o podjęcie uchwały mającej na celu wyjaśnianie przepisów prawnych, dotyczących uprawnień, jakie przysługują organom Państwowej Inspekcji Pracy w zakresie kontroli ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

W tej sytuacji podtrzymuję stanowisko o potrzebie podjęcia stosownej inicjatywy ustawodawczej, umożliwiającej inspektorom pracy wydawanie nakazów umieszczenia pracowników w ewidencji pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Należy bowiem zauważyć, że przy ustalaniu prawa do emerytury pomostowej istotne znaczenie mają okresy pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Okresy takiej pracy, przypadające po dniu wejścia w życie ustawy, podlegają uwzględnieniu przez organ rentowy na podstawie zapisów na koncie ubezpieczonego. Zapisów takich dokonuje się na podstawie przekazanych przez pracodawcę zgłoszeń danych o pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze (ZUS ZS WA). Oznacza to, że umieszczenie lub nieumieszczenie pracownika w ewidencji pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze przekłada się na zakres danych przekazanych przez płatnika składek w tych zgłoszeniach, a w konsekwencji wpływa na ustalenie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, mającego zasadnicze znaczenie przy badaniu spełnienia jednego z warunków prawa do emerytury pomostowej.

Biorąc powyższe pod uwagę, uprzejmie proszę Pana Ministra o zweryfikowanie stanowiska o braku konieczności podjęcia stosownych działań legislacyjnych.

Z poważaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich